

oheň víry, zapálený plamenem Boží lásky na oltáři srdce, a vosk zbožnosti bude tát a téci v oběti poníženého srdce a rozpouštěn horkem tohoto ohně poteče před zraky Páně. Pravidelná účast na svatém tajemství víry, děje-li se ve zbožnosti a pokoře, posílí nadšení svaté víry, posílí a upevní naději a konečně posiluje i sladkost svaté lásky. A abych mluvil stručně, posílí jistě i veškerou milost a požehnání. Kdo v hloubi srdce nezakusil účinek zbožnosti a sladkost duševní radosti při účastenství na nebeské svátosti, měl by zajisté litovat a truchlit se sklíčeným a poníženým srdcem a hořekovat nad tupou necitlivostí svého nitra. Ať si nestěžuje, že neochutnal nebeský pokrm, jehož chuť je věčným životem pro anděly a všechny svaté a jež je nevýslovnou slastí. Spíše ať hoře lituje nedostatečnosti vlastního srdce, aby Pán, jestliže se skloní k ponížení a k bolesti srdce hoře zarmouceného, ráčil je podle míry jeho bolesti obveselit svými útechami a dal mu, dokud ještě pobývá ve smrtelném těle, okusit jeho vnitřní chutí prvotiny sladkosti těla a krve Páně. Pak si snad zaslouží po skončení běhu tohoto života přejít k plnému vnímání jeho sladkosti jako v otcovském domě. Kéž nám to laskavě ráčí dát ten, který nám dal za pokrm sám sebe jako chléb života věčného, náš pán Ježíš Kristus, jemuž budiž chvála s Otcem i Duchem svatým navěky. Amen.

Očistec svatého Patrika – Vidění rytíře Oweina¹

Začíná prolog Jindřicha ze Saltrey k Očistci sv. Patrika

Svému otci vyvolenému v Kristu, Hugovi ze Sartis,² bratr Jindřich ze Saltrey,³ nejponíženější z mnichů, přeje neutuchající zdar a jako syn Otcí vyjadřuje trvalou poslušnost.

Poručil jste, ctihodný otče, abych Vám poslal vypsání toho, o čemž jsem se před Vámi zmínil, a sice že jsem slyšel o Očistci. Přistupuji k tomu vskutku s velkou ochotou tím spíše, že mě k vyplnění této žádosti nutí důrazný rozkaz Vaší otcovské důstojnosti. Třebas jsem si přál, aby díky mně sloužil spis ku prospěchu mnohých, Vaší důstojnosti ať není vůbec skryto, že jsem nikdy nesebral nic, z čehož bych měl v bázni před Bohem a lásce k němu větší prospěch. A protože čteme, že svatý otec Řehoř pověděl mnoho o tom, co se děje s pozemskými dušemi zbavenými těl, aby chmurnými příběhy nahnal strach duším marnotratných a veselými aby zažehl nadšení pro zbožnost, s velkou důvěrou vykonám ku prospěchu prostých lidí to, co přikazuješ. Na mnoha příkladech, o nichž vykládá, totiž tvrdí, že při odchodu duši jsou přítomni dobří nebo špatní andělé, kteří duše podle jejich zásluh buď vlečou na mučidla, anebo je přivádějí k odpočinku. Prohlašuje však, že i samotné duše, ještě uložené v těle, před odchodem předem někdy věděly mnoho o tom, co se stane, a to buď z vnitřního hlasu svědomí, či skrze zjevení pocházející zvenčí. Říká, že duše uchvácené a znovunavrácené do těla vypravují o jakýchsi viděních a zjeveních, jichž se jim dostalo, buď o mukách bezbožných, nebo o radostech spravedlivých. A tvrdily, že při nich viděly všechno jako hmotné nebo hmotě podobné: řeky, plameny, mosty, lodě, domy, lesy, louky, květiny, lidi černé i bílé a všechno ostatní na tomto světě obvyklé, co bývá při radovánkách milé nebo z čeho jde při mučení strach. Dále vypravuje, že duše vysvobozené z těl jsou taženy za ruce, vláčeny za nohy, věšeny za krk, bičovány, shazovány dolů, a mnoho dalších podobných věcí, což se vůbec nevzpírá přirozenosti.

Je však známo, že mnozí lidé častokrát pátrali po tom, jak duše vycházejí z těla, kam míří, co nacházejí, pociťují a co podstupují; protože před námi je toto skryto, musíme se toho spíše obávat než po tom pátrat. Pokládá se za nepochybné, že po dobrém životě nenásleduje špatná smrt. A třebaž zásluha trvá až do smrti a po ní je udělována odměna, říká se, že po smrti přesto existuje trest, zvaný očistný, při němž ti, kteří se v tomto životě dopustili nějakých provinění, jsou však spravedliví a předurčení k věčnému životu, budou v pravý čas trýzněni, aby se očistili. Říká se proto, že Bůh jednak připravil tělesné tresty, jednak byla pro tyto tresty vymezena tělesná místa,⁴ v nichž se udílejí. Má se však za to, že největší muka, která stíhají hřích, se konají úplně vespod. Největší radosti, k nimž se stoupá nahoru skrze spravedlnost, jsou na samém vrcholu, uprostřed jsou věci dobré i špatné. Zdá se, že toto souhlasí i s vyprávěním o Očistci svatého Patrika, a má se všeobecně za to, že úplně dole, v podzemí nebo uvnitř hlubiny zemské se nachází jakýsi žalář a káznice stínů. Toto vypravování to potvrzuje a ukazuje, co je ráj na východě a v zemi Súr,⁵ kde se prý duše věřících osvobozené od trestů očistce po nějakou dobu zdržují v příjemném rozpoložení. To, co praví sv. Augustin a sv. Řehoř, že duch je trýznen trestem tělesného ohně,⁶ se zdá být potvrzeno vyprávěním. Při očistném trestu, od něhož jsou po smrti očišťováni vybraní lidé, je jisté, že každý je týrán víceméně jiným trestem podle zásluh, jež lidé nemohou stanovit, protože je sami nijak nemohou poznat. Ti však, jejichž duše vycházejí z těl a znovu se na Boží příkaz do těl navracejí, uvádějí řadu jistých znamení podobných tělesným na důkaz těch duchovních, která takto vidí jen ti, kdož se zbavili živých těl, a žádným způsobem o nich nemohli být zpraveni těmi, kdož se vrátili do těl, žijí v těle a znají jen věci tělesné. Proto i v tomto vyprávění se prý tělesnému a smrtelnému člověku jeví duchovní věci jakoby v tělesném tvaru a podobě. Kdo mi o tom pověděl a jakým způsobem došel k tomu poznání, ukážu na konci vyprávění.

O objevení Očistce a o obřadu odpradávná zachovávaném při putování k němu

(...) 36.⁷ Když velký Patrik kázal v Irsku slovo Boží a skvěl se tam mnoha znameními zázraků, snažil se nevěřící lidi oné země odvracet od zla strachem z pekelných muk a slibováním rajských radostí je upevňovat v dobro. Oni sami však ujišťovali, že pouhé řeči je neobrátky ke Kristu, dokud se někteří z nich na vlastní oči neujistí, že ona muka pocházející ze zlých skutků nejsou jenom hrozby. Oddán Bohu, oddal se tehdy svatý Patrik při vigiliích, postech a modlitbách s ještě větším úsilím spásy lidí. A při tomto jeho úsilí se mu před očima zjevil zbožný Pán Ježíš Kristus, zavedl jej na opuštěné místo, ukázal mu okrouhlou a uvnitř tmavou jeskyni a řekl: „Pokud jakýkoliv kající, pevný ve víře, opravdu vstoupí do této jeskyně a setrvá v ní po dobu jednoho dne a jedné noci, bude očištěn od všech hříchů, jimiž za celý svůj život urazil Boha. A když jí bude procházet, uvidí nejen muka zlých, ale vytrvá-li pevně ve víře, tak i radosti blažených.“⁸

37. A tak když Pán zmizel jeho zrakům, naplnila svatého Patrika duchovní radost. Jednak proto, že se mu ukázal jeho Pán, jednak z toho důvodu, že mu ukázal jeskyni, jejímž prostřednictvím doufal, že ubohý irský lid obrátí ke katolické víře. A hned na tom místě nechal postavit kostel a uvedl do něj řeholní kanovníky sv. Otce Augustina, kteří žili ve shodě s životem apoštolů.⁹ Onu jeskyni, nacházející se na hřbitově naproti východnímu průčelí kostela, však nechal obehnat zdí a přidělat k ní dřevěná vrata, aby se do ní nikdo v nerozvážnosti a bez povolení neodvažoval vstoupit. Klíč od nich svěřil převorovi toho kostela, aby jej střežil. V době života svatého Patrika vstoupilo do této sluje mnoho lidí, které sem přivedlo pokání. Někteří z nich v ní zahynuli, někteří se však vrátili zpět a dosvědčili, že zakusili mučení a uviděli tam radosti. Jejich zprávy nechal sv. Patrik zaznamenat v tom kostele. Na základě jejich svědectví začali někteří navštěvovat kázání sv. Patrika. A protože se tam lidé očišťují od hříchů, nazývá se ono místo Očistec svatého Patrika.¹⁰ To místo, na němž stojí kostel, se však nazývá Reglis.¹¹

38. Zde je třeba vědět, že existuje obyčej, ustanovený jak sv. Patrikem, tak jeho následovníky, že nikdo do toho Očistce nevstoupí, pokud neobdrží svolení od biskupa, k jehož episkopátu patří, a pokud se z vlastní vůle s ohledem na vlastní hříchy nerozhodne, že do něj vstoupí. Takového člověka, jenž přijde k biskupovi a prozradí mu svůj úmysl, se biskup nejprve snaží od takového záměru odradit se slovy, že mnozí z těch, kteří tam vstoupili, se již nikdy nevrátili zpět. Jestliže však dotyčný bude trvat na svém, obdrží od biskupa list a pospíchá k tomu místu. Když si jej opat toho místa přečte, hned tomu člověku Očistec rozmlouvá a usilovně ho přesvědčuje, aby si vybral jiný způsob pokání, přičemž mu ukazuje nebezpečí, která v něm podstoupili mnozí jiní. Jestliže ten však nadále bude trvat na svém, zavede jej opat do kostela, aby v něm strávil patnáct dnů při pústech a modlitbách. Po jejich dokončení svolá opat sbor kněží, ráno odslouží mši, posílí jej svatým přijímáním a skrápí jej vodou svěcenou k témuž officiu a takto s procesím a za doprovodu litaní je dotyčný teprve veden ke vstupu do Očistce. Opat však upozorňuje na nebezpečí a na záhubu mnohých v této jámě a před zraky všech mu otevírá vchod. Pokud však bude jeho úmysl pevný, všichni kněží mu udělí požehnání, svěří se modlitbám všech, vlastní rukou se pokřizuje na čele a vchází dovnitř. Opat ihned vstup uzavírá a procesí se vrací do kostela. Druhý den ráno se znovu ubírá od kostela k jámě a opat vchod otevírá, a je-li člověk nalezen uvnitř, s radostí jej odvádějí do kostela, v němž pak setrvá po dalších patnáct dnů při vigiliích a modlitbách. Pokud se druhý den neobjeví, jsou všichni pevně přesvědčeni o jeho záhubě, představený vstup uzavře a všichni se rozcházejí.¹²

Kapitola IV.

O rytířově pokání, jeho vstupu do Očistce a o poslech vyslaných k němu Bohem

39. Jeden rytíř, jménem Owein, jenž mnoho let bojoval pod králem Štěpánem,¹³ dosáhl od krále svolení a vydal se do Irska, své rodné země, aby navštívil rodiče. Když se v tom kraji zdržoval po nějaký čas, vracely se mu na mysl vzpomínky na jeho ničemný život. Již

od kolébky se totiž neustále zaměstnával požáry a loupením a kromě mnoha jiných nadmíru velkých hříchů, jež skrýval v duši, jej velmi rmoutilo, že vyplenil kostely a nenechal na pokoji církevní majetek.¹⁴ Rytíř tedy v lítosti přišel k jednomu biskupovi té země (v jehož biskupství se nachází Očistec). Když mu popořádku zbožně vyznal své hříchy, biskup jej přísně pokáral a dodal, že příliš urazil Boží laskavost. Rytíře to velmi zarmoutilo a přemýšlel o důstojném pokání před Bohem. Rytíři té země totiž mají tu přirozenou vlastnost, že jako jsou lidem jiného národa nevědomky připraveni činit zlo, tak tehdy, když poznají, že sami pochybili, jsou větší měrou připraveni a pevněji rozhodnutí činit pokání.

40. Když mu však chtěl biskup uložit pokání, jak se mu zdálo spravedlivé, rytíř odpověděl: „Když tedy,“ jak říkáš, „jsem tak vážně urazil svého Tvůrce, přijmu pokání, těžší nad všechna jiná, a abych si vysloužil odpuštění svých hříchů, chci vstoupit do Očistce svatého Patrika.“¹⁵

41. Ve snaze odvrátit ho od jeho záměru mu biskup vyprávěl o velkém množství lidí, kteří tam zahynuli, avšak rytíř, protože měl statečného ducha, se biskupovým odrazováním nedal přesvědčit. Biskup ho tedy nabádal, aby se stal kanovníkem či mnichem, rytíř však odpověděl, že to rozhodně neučiní, dokud nevstoupí do zmíněného Očistce. Když tedy biskup pochopil, jak je ve své kajícínosti nezlomný, dal mu list pro opata toho místa s žádostí, aby s rytířem jednal tak, jak obvykle jednal s těmi, kteří chtěli vstoupit do Očistce. Opat, když viděl list a poté, co vykonal ostatní obřady, dovedl rytíře do kostela. Tam mu přikázal, aby se podle zvyku nejdříve patnáct dní postil a setrval na modlitbách. Když to rytíř vykonal, odsloužil opat jitřní mši, podal mu svaté přijímání, svolal bratry a kleriky z okolí a přivedl ho ke vchodu do jeskyně. Pokropil ho svěcenou vodou, otevřel bránu a pravil: „Hle, nyní vstoupíš ve jménu Pána Ježíše Krista a půjdeš chodbou sluje tak dlouho, až vyjdeš na pláni, kde naleznáš palác zázračným uměním postavený. Jakmile do něj vstoupíš, ihned se k tobě přidají poslové Páně, kteří ti pečlivě vyloží, co máš udělat

a co podstoupíš. Pak tě opustí a zanechají tě o samotě. Tu se k tobě okamžitě přiblíží pokušitelé. Tak se stalo těm, kteří tam vstoupili před tebou. Ty však vytrvej pevně ve víře!“

Rytíř měl statečnou mysl a nebezpečí, které, jak slyšel, zahubilo jiné, se nijak nebál. A tak tedy ten, kdo ozbrojen mečem v boji zabíjí člověka, se nyní opásal zbraněmi víry, naděje a spravedlnosti, silnějšími než železo, spolehl se na milosrdenství Boží a s důvěrou vykročil do boje s démony.¹⁶ Svěřil se modlitbám všech, čelo si obrnil znamením živého kříže a nebojácně vstoupil do dveří. Ty poté opat zvenčí zamkl a s procesím se vrátil do kostela.

42. V touze vykonat nový a neobyčejný skutek rytířství se rytíř sám odvážně vydal na cestu slují. Temnoty kolem něj stále více houstly a houstly, až zakrátko světlo zcela zmizelo. Konečně se skulinou na protější straně zablesklo slabounké světélko a rytíř zanedlouho dorazil na výše zmíněnou pláň, kde stál onen palác. Nebylo tam však jiné světlo než jen takové, jaké je na zemi v zimě po západu slunce. Palác neměl stěny, ale spočíval na sloupech a obloucích, jako tomu bývá v kláštorech. Jak tak kolem toho paláce dlouho obcházel a obdivoval jeho podivuhodnou stavbu, viděl rytíř, že uvnitř je ještě mnohem krásnější. Vstoupil tedy dovnitř, usedl tam, rozhlížel se dokola a obdivoval nádheru té budovy. Po nějakou dobu tam takto o samotě seděl, když tu dovnitř náhle vstoupilo patnáct mužů. Vypadali jako mniši, ostříhaní a odění v bělostném rouchu. Pozdravili ho ve jménu Páně a usedli. Všichni mlčeli, až jeden z nich, který vypadal jako jejich opat či vůdce, jako jediný promluvil a řekl: „Požehnaný buď všemocný Bůh, který ti vnukl dobrý úmysl, abys pro své hříchy vešel do Očistce. Nebudeš-li si však počínat statečně, zahubíš své tělo i svou duši. Sotva totiž my odejdeme z tohoto domu, vrhnou se na tebe nečistí duchové a budou ti působit těžká muka, a ještě těžšími ti budou hrozit. Slíbí, že tě dovedou k bráně, jíž jsi sem vstoupil, a budou se ze všech sil snažit tě ošálit, aby ses vrátil zpět. Jestliže podlehneš mučení či se dáš zastrašit anebo obalamutit jejich sliby, jestli se jimi dáš přesvědčit, zahubíš svoje tělo i svoji duši. Jestliže však vytrváš statečně ve víře, vložíš svoji naději

v Pána a nenecháš se zlomit mučením, hrozbami ani sliby, ale naopak s pevným srdcem jimi pohrdneš, očistíš se nejen od všech hříchů, ale nadto spatříš i muka, která jsou připravena pro hříšníky, a věčný klid, z něhož se těší spravedliví. Měj vždy Boha na paměti a kdykoli tě budou trýznit, vždy vzývej našeho Pána Ježíše Krista. Skrze vzývání jeho jména budeš hned osvobozen od všeho utrpení, v němž se budeš nacházet. Nemůžeme tu s tebou déle zůstat a svěřujeme tě tedy všemocnému Bohu.“ Poté, co mu ti muži požehnali, odešli.

Kapitola V.

O příchodu ďáblů a prvních mukách, která musel rytíř podstoupit

43. Když rytíře ti muži takto zanechali o samotě, začal se chystat k novému druhu rytířství a ozbrojen Kristovými zbraněmi bez bázně čekal,¹⁷ kdo z ďáblů ho jako první vyzve k souboji: oděl se brněním spravedlnosti, hlavu a mysl mu jako přilbice chránila naděje na vítězství věčné spásy, štítem víry si kryl hrud' a mečem mu bylo slovo Boží. Vzýval Ježíše Krista, aby ho chránil svým královským opevněním, aby ho nepřátelští protivníci nepřemohli. Boží láska ho nezdadila, protože ty, kdo v ni věří, zradit nemůže. Rytíř tedy, jak bylo řečeno, seděl sám v tom domě a očekával s nebojácnou myslí boj s ďábly. Tu náhle zaslechl okolo domu veliký hluk, jako by se celý svět trásl. Rytíři se zdálo, že kdyby všichni lidé a všechna zvířata na zemi, moři a ve vzduchu začali najednou vrískat, nemohli by způsobit větší rámus. A kdyby ho nechránila božská ctnost a kdyby ho výše řečení muži předtím příhodně nepoučili, jistě by ho ten rámus připravil o rozum. A hle, po tom příšerném zvuku se objevili ještě příšernější a nestvůrní ďáblové. V nespočetném množství začali ze všech stran vpadávat do paláce, s chechtotem rytíře vítali a uráželi: „Ostatní lidé, kteří nám slouží, k nám přicházejí až po smrti, avšak ty jsi chtěl naši společnost, již sis plně zasloužil, poctit tím, že jsi nechtěl jako jiní vyčkat dne své smrti. Ještě za svého života nám tedy předáváš svoji duši i tělo, abys od nás dostal větší odměnu. Dostane se ti tedy hojně toho, co si zasloužíš. Přišel jsi sem, abys podstoupil muka za své hříchy, dáme ti tedy to, co hledáš, bolest i soužení. Dopusud jsi nám

však sloužil dobře, a pokud přijmeš naši radu a budeš se chtít vrátit, odvděčíme se ti. Odvedeme tě bez úhony zpět ke dveřím, jimiž jsi sem vstoupil, aby ses mohl dál těšit z pozemského života a neztratil vše, co tělu přináší potěšení.“

Slibovali mu to i ono, protože ho chtěli buď zastrašováním, nebo lichotkami ošálit. Statečný voják Kristův se však nedal zastrašit ani svést lichotkami, s vyrovnanou myslí jimi pohrdal, a ať už ho zastražovali nebo mu lichotili, nikterak jim neodpovídal.

44. Když tedy ďáblové viděli, že jimi pohrdá, strašlivě na něho zařvali a zapálili v paláci obrovskou hranici. Pak rytíře spoutali na rukou i na nohou, hodili ho do ohně a v něm ho s křikem železnými pohrabáči převalovali sem a tam. Když ho vhodili do ohně, pociťoval nejprve těžká muka, opevnil se však hradbou Boží víry a radami výše zmíněných mužů a nezapomněl ani na zbraně duchovního vojska. Vzával přitom jméno svého nejlaskavějšího Spasitele Ježíše a říkal: „Ježíši Kriste, slituj se nade mnou.“ A v ten okamžik byl z onoho ohně vysvobozen a z celé té hranice nezůstala ani jediná jiskra. Když to rytíř viděl, dodalo mu to odvahy a již s pevnější myslí se utvrdil v přesvědčení, že se nemusí bát toho, co přijde. Viděl totiž, že bude-li vzývat Krista na pomoc, snadno zvítězí.

Kapitola VI.

○ čtyřech pláních trestů, na něž byl rytíř doveden

45. S jekotem a strašlivým rámusem démoni palác opustili: vylétali odtud jeden po druhém a někteří z nich dlouho vlekli rytíře pustou krajinou. Byla to černá země a kraj plný temnot a on, kromě oněch ďáblů, kteří ho táhli, neviděl vůbec nic. Foukal řezavý vítr, který sotva slyšel, přesto mu však svou mrazivostí pronikal do těla. Táhl ho do těch končin, kde uprostřed léta vychází slunce, a když dorazili skoro až na konec světa, zahnuhli doprava a vydali se do velice rozlehlého údolí, tím směrem, kde slunce vychází uprostřed zimy.

Jak se odtud vzdalovali, zdálo se rytíři, jako by slyšel úpění a nářek nešťastníků celého světa, a když se přiblížil, slyšel jejich výkřiky

a pláč ještě jasněji. Konečně ho ďáblové dovedli na velice rozlehlou a dlouhou pláň, zaplněnou zoufalstvím a bolestí, na jejíž konec nemohl rytíř s ohledem na její rozsáhlost dohlédnout. Ona pláň byla zaplněna lidmi obojího pohlaví a různého věku, kteří leželi nazí břichem k zemi. Ruce a nohy měli přibité železnými ohnivými hřeby a zoufale se svíjeli. A zdálo se, jako by bolestí hryzali zem, křičeli a nařikali: „Ušetři nás, ušetři nás, smiluj se, smiluj se!“ Nebyl tam však nikdo, kdo by se nad nimi dokázal smilovat a ušetřit je, a ďáblové nad těmi nešťastníky pobíhali sem a tam, bičovali je tvrdými důtkami a říkali rytíři: „Tato muka, která zde vidíš, sám okusíš, jestliže nebudeš souhlasit s naším návrhem a nevrátíš se k bráně, jíž jsi sem vstoupil a k níž, budeš-li chtít, tě v pokoji dovedeme.“ Avšak on si v duchu připomněl, jak ho Bůh na jiném místě osvobodil, a na jejich slova se pranic neohlížel. Tehdy jej démoni položili na zem a pokoušeli se ho přibít k zemi stejně jako ty ostatní. Rytíř však vzýval jméno Ježíše Krista a ďáblové ve svém úsilí zcela selhali.

46. Opustili tedy tuto pláň a dovedli rytíře na jinou, naplněnou ještě většími mukami. Rytíř si všiml, že ty pláně se liší v jedné věci, a sice že na předchozí leželi lidé přibítení břichem dolů, zatímco na této leželi k zemi zády. Na některých z nich seděli ohniví draci a strašlivě je ohnivými zuby drásali, jako by je chtěli sežrat. Jiným se kolem krku, paží či celého těla ovíjeli ohniví hadi, kteří těm ubožákům tiskli hlavy k hrudím a vráželi jim do srdce ohnivý osten ze své tlamy. Zdálo se také, že některým sedí na hrudi jakési podivuhodně obrovské a jakoby ohnivé ropuchy a zabodávají do nich své nestvůrné zobany, jako by jim chtěly vyrvat srdce z hrudi. Ďáblové mezi nimi pobíhali a poletovali nad nimi, bičovali je drsnými důtkami a nešťastníky těžce trýznili, takže přikovaní a ztrápení lidé nepřestávali nařikat a úpět. A ani konce té pláně nemohl rytíř dohlédnout, do jaké dálky se rozkládala. Zahlédl pouze okraje do šíře v místech, kudy přišel a odešel, prošel totiž plání napříč. „I tato muka, která zde vidíš, zakusíš,“ pravili mu ďáblové, „pokud se nerozhodneš k návratu.“ A když opět pohrdl jejich výzvou, pokusili se ho tak jako dříve přibít hřeby k zemi, ale když zaslechli Kristovo jméno, nijak to nedokázali.

47. Prošli tudy a dovedli rytíře na třetí pláň utrpení. Také tato pláň byla zaplněna lidmi obojího pohlaví a různého věku, kteří leželi na zemi přibodnutí od hlavy až ke konečkům prstů tolika rozpálenými železnými hřeby, že pro jejich množství se na jejich těle nedalo najít holé místo, kam by se dal položit prst. Ubožáci mohli jen křičet, avšak dokázali vydávat pouze smrtelný nářek jako lidé blízcí smrti. Byli nazí a tak jako ostatní je mučil studený řezavý vítr a dūtky dábľů. Dábľové chtěli tohoto rytíře trýznit mukami tak jako na předchozích místech utrpení, on však vzýval jméno Kristovo a zůstal bez úhony.

48. Dábľové rytíře odtáhli pryč a dorazili na čtvrté pole, zaplněné plameny, kde se nacházely nejrůznější druhy mučení. Byli zde lidé zavěšení za nohy na ohnivých řetězech, jiní viseli za ruce, jiní za vlasy, jiní za paže, jiní viseli hlavou dolů, ponořeni do sirných plamenů. Další viseli za nehty a v očích, uších, v hrdle, nozdrách, prsou nebo v přirození měli zabodnuté železné háky.¹⁸ Jiní se škvařili v jakýchsi pánevích. Další byli opékáni na ohni nabodnutí na ohnivých rožních, kterými dábľové otáčeli, a jiné nutili polykat různé roztavené kovy. A mezi vším tím nářkem nešťastníků a všeobecným úpěním nechyběly dūtky dábľů, kteří mezi nimi pobíhali. Rytíř tam spatřil některé ze svých dávných druhů a poznal je. Byla tam k vidění všemožná muka, jaká si jen lze představit. A žádný jazyk nedokáže vyjádřit, jaký křik a nářek tam ten rytíř slyšel. Tyto pláně byly zaplněny nejen trýzněnými lidmi, ale i dábľy, kteří je trýznili. „Tato muka,“ pravili démoni, „budeš snášet, jestliže se nebudeš chtít vrátit k bráně, jíž jsi přišel.“ On však jejich hrozbám nevěnoval žádnou pozornost, nýbrž vzýval Kristovo jméno, a tak opět bezpečně vyvázl.

Kapitola VII.

O ohnivém kole, domu, z něhož vystupoval dým, převysoké hoře a ledově studené řece, k níž dábľové dovedli rytíře

49. Když dábľové odtáhli rytíře od onoho místa utrpení, zjevilo se před nimi neuvěřitelně obrovské železné ohnivé kolo,¹⁹ po jehož celém obvodu i na loukotích byly zavěšeny rozžhavené železné háky,

na nichž viseli nabodnutí lidé. Polovina toho kola se tyčila vzhůru k nebi, druhá byla ponořena v zemi, z níž šlehaly plameny a ohavné sirné ohně, které visící ubožáky hrozně trýznily. „Tato muka,“ pravili dábľové, „která tito ubožáci musí trpět, budeš trpět i ty, jestliže se nebudeš chtít vrátit. A právě jsi viděl, jaká muka snášejí.“ Služebníci pekla se postavili z obou stran kola proti sobě, prostrčili mezi loukotě železné tyče a roztočili je takovou rychlostí, že ty viselce nebylo možno vůbec vidět, protože zmíněné kolo pro tu přílišnou rychlost vypadalo jako ohnivý kruh. Když rytíře hodili na to kolo a otáčením ho vyzdvihli do vzduchu, vzýval opět jméno Ježíšovo a sestoupil z něj zcela bez úhony.

50. Dábľové neustali ve svém snažení a odtáhli ho k jakémusi domu, z něhož vystupoval děsivý dým. Dům byl nesmírně široký a tak dlouhý, že rytíř nemohl dohlédnout na jeho konec. Když se dostali až k domu, rytíř se zastavil pro přílišný žár, který z něj vystupoval, a bál se pokračovat v cestě. Dábľové mu tedy pravili: „To, co vidíš, jsou lázně, a jestliže sem vejdeš, chtěj nechtěj se v nich spolu s ostatními budeš koupat.“ A zevnitř toho nešťastného domu byl slyšet nářek a pláč. Vstoupil do domu a naskytl se mu krutý, děsivý pohled, jako by podlaha toho domu byla plná okrouhlých jam. Byly tak blízko u sebe, že se mezi nimi dalo projít jen s největšími obtížemi. Jednotlivé jámy byly naplněny různými roztavenými kovy a vroucími tekutinami, v nichž bylo ponořeno nemalé množství lidí obojího pohlaví a nejrůznějšího věku. Někteří z nich byli ponořeni v horké lázni úplně, jiní až k obočím, jiní k očím, jiní ke rtům, jiní po krk, jiní po hrud, jiní po pupek, jiní po stehna, jiní po kolena, jiní po lýtka a jiní jen jednou nohou, jiní zase po obě ruce nebo jednou rukou. A všichni bolestí úpěli a zoufalstvím plakali. „Pohleď,“ pravili dábľové, „s těmihle se tu budeš koupat.“ A nadzvedli rytíře a pokoušeli se ho vhodit do jedné z těch jam. Když však uslyšeli jméno Kristovo, opět ho nedokázali přemoci.

51. Když z toho domu odešli, dorazili k vysoké hoře, kde uzřeli dav lidí obojího pohlaví a různého věku, kteří se schouleni do klubíčka²⁰

tiskli k zemi. Bylo jich tak obrovské množství, že ve srovnání s nimi se zástupy těch, které doposud viděl, zdály nepatrné. Lidé upírali vyděšeně zrak k severu, jako by si přáli zemřít. Když se rytíř divil, co ten zoufalý dav vyhlíží, pravil mu jeden z ďáblů: „Velice se podivíš, na co tady ti ubožáci s takovým strachem čekají, a nerozhodneš-li se vrátit se s námi, sám poznáš, co v takovém děsu očekávají.“ Sotva ďábel domluvil, zvedla se od severu vichřice, která i samotné ďábly i rytíře a celý ten plačící a zoufale kvílející dav uchvátila a vrhla do jakési ledové páchnoucí řeky na druhé straně hory, v níž je sužoval nepředstavitelný chlad. A když se pokoušeli z té ledové vody vylézt, tu je ďáblové, poletující nad hladinou, okamžitě znovu shazovali zpátky. Avšak rytíř nezapomínal na svého ochránce, zvolal jméno Kristovo a dostal se bez prodlení na druhý břeh.

Kapitola VIII.

○ studni vyvrhující plameny a převysokém mostě, k němuž ďáblové rytíře dovedli

52. Ďábly stále ještě neunavilo Kristova rytíře nespravedlivě týrat, znova tedy k němu přistoupili a vlekli ho na jih. Tam před sebou spatřil odporný plamen, z něhož vycházel sirný zápach. Plamen šlehal z jakési studně, která chrlila do vzduchu lidi jako ohnivé jiskry. Byli nazí a rozžhavení jako oheň, a když síla plamene ochabla, padali znovu do studny a ohně, který v ní planul. Jak se tak blížili ke studni, mluvili ďáblové s rytířem a říkali mu: „Touto studnou, chrlící plameny, se vchází do pekel, což je náš příbytek. A vzhledem k tomu, že jsi nám dosud tak usilovně sloužil, zůstaneš tam s námi navždy. Všichni totiž, kdo nám slouží, zde zůstanou navěky, a jestliže sem jednou vstoupíš, zemřeš navěky zároveň na těle i na duchu. Přijmeš-li však náš návrh a budeš se chtít vrátit k bráně, jíž jsi vstoupil, budeš se moci bez úhony vrátit domů.“ Rytíř pomyslel na svého Božího ochránce, který ho již tolikrát osvobodil, a pohrdl jejich sliby i přemlouváním. Tu se rozhořčení ďáblové vrhli do studny a rytíře stáhli s sebou. Čím hlouběji rytíř padal, tím se mu studna zdála širší a tím krutější muka prožíval. V té studni snášel takovou tíseň a tak nesnesitelné zoufalství,

že na jméno svého Spasitele dlouho nedokázal pomyslet. Nakonec mu však Bůh dodal síly, on se vzpamatoval a vykřikl Kristovo jméno, jak nejsilněji mohl. A v tom okamžiku ho plamen vyvrhl nahoru do vzduchu. Když se dostal na zem, zůstal v naprostém úžasu nějakou dobu nedaleko studny a nevěděl, kam se obrátit. Tu se z úst studny vyrojili noví, neznámí ďáblové a řekli mu: „Proč tu tak stojíš? Naši druhové ti řekli, že zde se nachází peklo. Jenže hlali a ty uvidíš, že to tak není. Máme totiž ve zvyku neustále lhát a toho, koho nedokážeme obelstít pravdou, obelstíme lží. Zde není peklo, k pecku tě dovedeme teď.“

53. S velkým povykem a hrozivým rámusem noví nepřátelé vláčeli rytíře s sebou, až dorazili k jakési nesmírně široké smrduté řece. Tu řeku pokrývaly plameny sirného ohně a byla plná ďáblů. Řekli mu tedy: „Věz, že pod touto řekou se nachází peklo.“ Nad řekou se tyčil most, který vypadal, jako by byl složen ze tří naprosto neschůdných dřevěných částí.²¹ První byla kluzká, byť byla velice široká, takže nikdo na ni nemohl položit nohu, druhá byla tak tenká a křehká, že nikdo se na ni nemohl postavit a přejít ji, a třetí se klenula tak vysoko nad řekou, že pohled dolů vyvolával děs. „Tento most musíš přejít,“ řekli mu ďáblové, „my však rozpoutáme vichřici a z toho mostu tě shodíme do řeky. A naši druzi pod mostem tě pak chytí a ponoří do pekla. Chceme totiž vyzkoušet, jak bezpečně půjdeš po mostě. Jestliže však dáš na nás a vrátíš se, vyjdeš z této zkoušky bez úhony a budeš se moci vrátit zpět do vlasti.“ Věrný voják Kristův však v duchu přemítal o tom, z jakých zlých úkladů už ho jeho přelaskavý obhájce Ježíš osvobodil. Vstoupil tedy s jeho jménem na rtech odvážně na most a vydal se po něm. Necítil pod nohama vůbec žádnou kluzkost, s důvěrou v Pána pevně kráčel dál po mostě, a čím výše vystupoval, tím prostornější se mu most jevil. Tu zanedlouho se šíře mostu tak zvětšila, že se podobal silnici, po níž vedle sebe projede jedenáct vozů. Potom ďáblové, kteří rytíře drželi za ruku a přivedli ho k mostu, s mostem trásli – nebylo jim dovoleno jít dál, a proto si stoupli k patě mostu, jako by čekali, až rytíř spadne. A když viděli, že rytíř po něm bezpečně přechází, spustili takový děsivý pokřik a vzduch naplnili takovými kletbami, že rytíři, zcela ohlušenému tím jekotem, se ten

strašný křik zdál nesnesitelnější než všechna utrpení, která musel snést předtím. Když však viděl, že setrvávají na místě a nemohou jít dál, vzpomněl si na svého laskavého průvodce a bezpečně kráčel dále. Další jeho nepřátelé poletovali dole pod mostem nad vodou a házeli na něj své ohnivé železné háky, avšak rytíře nijak nemohli zasáhnout. Šel po mostě bezpečně dál a dál a nic mu nebránilo v cestě. Tu si všiml, že most se tak rozšířil, že mohl sotva dohlédnout na jeho boční okraje.

Kapitola IX.

O nebeské slávě a ráji, jak se zjevily pozemskému rytíři, a o rozhovoru, který s ním vedli biskupové

54. Když rytíř unikl neporažený a vysvobozený z trýznění nečistých duchů, uviděl před sebou vysokou zeď, jež se tyčila k nebesům. Byla to zeď nadmíru podivuhodně vyzdobená a neuvěřitelně dovedně postavená, v níž byla jediná zamčená brána. Všiml si, že podivuhodně září, protože je ozdobena různými kovy a drahokamy. A když se rytíř k bráně ještě více přiblížil a byl od ní vzdálen asi tak půl míle, tu se před ním otevřela a zavanula z ní neuvěřitelně libá vůně. A tu se mu zdálo, že kdyby se celý svět proměnil ve vůni, nemohla by vonět liběji. Načerpal z ní takou sílu, že věřil, že by ona muka, která předtím podstoupil, teď již přestál bez jakýchkoli obtíží. A když pohlédl branou dovnitř, viděl, že odtud vychází záře jasnější než slunce.

55. Ještě ani nedorazil k bráně, a vyšlo mu vstříc procesí s kříži, svícemi, praporci a zlatými palmovými ratolestmi. Bylo tak početné a tak uspořádané, že se mu zdálo, že podobné ještě nikdy v tomto světě neviděl. Za výše zmíněným procesím šli lidé obojího pohlaví a nejrůznějšího věku i stavu. Někteří vypadali jako arcibiskupové, jiní jako biskupové, jiní jako opati, mniši, kanovníci, presbyteri a také různí církevní hodnostáři, všichni oděni v posvátném rouchu příslušejícím k jejich stavu. A všichni – jak klerici, tak laikové – vypadali, že jsou oděni v šat, v němž předtím sloužili Bohu v dočasném světě. A všichni přivítali rytíře s velikou úctou a radostným veselím

a za harmonického zpěvu, jaký na zemi nikdo nikdy neslyšel, s ním šťastně prošli branou.

56. A když dozpívali a procesí skončilo, zástup se rozestoupil a dva muži, kteří vypadali jako arcibiskupové, se rytíře ujali a vedli ho s sebou, jako by mu chtěli ukázat půvab toho kraje. Rozmlouvali s ním a především blahořečili Bohu za to, že v mukách, jimiž rytíř prošel a která přestál, posílil jeho duši takovou vytrvalostí. Vodili ho tím půvabným krajem, zašli hned sem a hned zase tam a on tam spatřil tolik radosti a krásy, že by to on ani nikdo jiný nedokázal perem popsat či jazykem vypovědět. V tom kraji totiž zářilo tak podivuhodně jasné světlo, že se zdálo, jako by zastiňovalo jas poledního slunce, stejně jako sluneční svit zastiňuje světlo lampy. Nikdy se tam nešeří noc, protože jas nečistšího nebe ji prozáří svým věčným svitem. Celý ten kraj vypadal jako půvabná svěží louka pokrytá různými květy, plody, rostlinami i stromy nejrůznějších tvarů. A rytíř říkal, že pokud by mu bylo dovoleno tam žít, mohl by z té vůně žít navždy. S ohledem na nesmírnou rozlehlost toho kraje nemohl zjistit, kde kraj končí, viděl totiž jen tu část u brány, kudy vstoupil. A zdálo se mu, že tam spatřil takové množství lidí obojího pohlaví a nejrůznějšího věku, jaké za celý svůj život nepotkal a ani nevěřil, že by do konce života mohl potkat. A někteří z nich pobývali tu, další, rozdělení na různá společenství,²² na jiných místech. Pokud však chtěli, přecházeli jedni i druzí v těch skupinkách vesele z místa na místo a navzájem se s potěšením navštěvovali. Nebeské kůry ve sladkém souzvuku pěly a líbeznou písní chválily Boha, a tak jako se jedna hvězda jasně liší od druhé, lišily se ladně navzájem i ony svým oděvem a jasným půvabem tváře. Zdálo se, jako by jedni byli oděni ve zlatý šat, jiní zase v zelený, rudý, fialový, blankytný či bělostný.²³ A byl to šat, který předtím nosili v pozemském světě, a rytíř tak poznal, jaké vážnosti se kdo těšil nebo k jakému řádu patřil, a z každého roucha jako by zářila jiná barva a jiný jas. Někteří měli na hlavě jakoby královskou korunu, jiní nesli v rukou zlaté palmové ratolesti. V tom místě pokoje spravedlivých vládl takový mír, že na něj rytíř s potěšením patřil a nemenší radost v něm vzbuzoval

sladký zpěv svatých, který zněl ze všech stran. Tím zpěvem chválili Boha a každý z nich i všichni dohromady se radovali z vlastního štěstí i štěstí těch ostatních.

Všichni, kdo s rytířem rozmlouvali, blahořečili Bohu, že ho sem dovedl, radovali se z toho, že vyvázl ďáblům ze spárů, a vypadalo to, jako by zde jeho příchod vyvolal převelikou radost. Necítil zde žár ani chlad, nezdálo se, že by zde někdo mohl někomu škodit nebo ho urážet, a všude vládl mír, klid a milost. Rytíř v tomto místě pokoje viděl i mnohé další věci, jež nelze ani slovy vyjádřit, ani vypsát.

57. Když si rytíř vše prohlédl, řekli mu duchovní: „Bratře, s pomocí Boží jsi viděl to, po čem jsi toužil. Ještě než jsi přišel sem, viděl jsi muka hříšníků, a zde zase pokoj spravedlivých. Budiž veleben Stvořitel a všech lidí Vykupitel, který ti vnukl tento záměr a s jehož milostí jsi s pevnou myslí prošel mukami. Nyní chceme, aby ses dozvěděl, co jsou ta místa utrpení,²⁴ která jsi spatřil, a také tento kraj blaženosti.

58. Tento kraj je pozemský ráj,²⁵ z něhož byl vyhnán Adam, protože se provinil neposlušností. Poté, co se skrze svoji neposlušnost odmítl podřídit Bohu, nebylo mu již dále dovoleno hledět na tyto nade vše velké radosti, na které tu teď hledíš ty. Zde pozorně naslouchal slovům samotného Boha, mohl se těšit z čistoty svého srdce a hloubkou svého vnitřního zraku hledět na svaté anděly. Avšak protože pro svoji neposlušnost odpadl od takové blaženosti, ztratil světlo rozumu, jímž byl prozářen, a protože byl zbaven daru rozumu, klesl na roveň tažných zvířat a začal se jim podobat.²⁶ A z té příčiny, pro hřích, jímž se provinil, on sám a stejně tak i celý jeho rod poznal smrt. Ó, jak odporný je zločin neposlušnosti!

59. Milosrdný Bůh se však z lásky k nešťastnému lidskému rodu rozhodl vtělit se do svého jediného syna, našeho Pána Ježíše Krista, a my skrze křest budeme osvobozeni jak od dědičného hříchu, tak od spáchaných hříchů a budeme hodni sem vejít. Vskutku, protože jsme potřísnilí svůj křestní šat, když jsme ze slabosti těla zhřešili,

musíme skrze pokání dosáhnout odpuštění za spáchané hříchy. Pokání, které jsme na sebe vzali buď před smrtí, nebo ve své poslední hodině a které jsme nevykonali za života, musíme podstoupit poté, co opustíme tělo, na oněch místech utrpení, která jsi spatřil. Někteří zde pobudou delší, jiní kratší dobu a všichni podstupujeme trest podle míry a závažnosti svého provinění. My všichni totiž, kdož se nyní nacházíme zde na tomto místě pokoje, jsme těmi místy prošli, a všichni ti, které jsi viděl na jednotlivých místech utrpení (s výjimkou těch, kteří jsou drženi uvnitř ústí té pekelné studny), dojdou, až se očistí, sem, na toto místo pokoje a budou spaseni. Ty, kteří sem každodenně přicházejí již očistěni, přijímáme stejně, jako jsme přijali tebe, a s radostí je tu vítáme. Co se týká těch, kteří setrvávají v mukách, nikdo z nich neví, jak dlouho tam bude trýzněn. Kdykoli však za ně někdo dá sloužit mše, zpívat žalmy, modlí se za ně nebo poskytne almužny, jejich utrpení se tím zmírňuje nebo přechází v menší a snesitelnější. To se děje tak dlouho, dokud skrze podobné dobré skutky nejsou těch muk zcela zbaveni. A když přijdou sem, na toto místo pokoje, netuší vůbec, jak dlouho zde setrvávají. Žádný z nás to totiž nemůže vědět, a stejně tak jako na oněch místech muk a utrpení setrvává každý podle míry svého provinění, podle míry svých zásluh zůstává každý i zde po delší či kratší čas. Pohleď na nás: zbavení všeho utrpení, těšíme se zde z klidu, dosud však nejsme hodni vystoupit až k nejvyšší radosti svatých. Nikdo z nás neví, kdy nastane den našeho povýšení. Až skončí čas každému z nás zde určený, přejdeme k větší blaženosti. Každodenně se naše společenství rozrůstá i zmenšuje: každodenně totiž k nám vystupuje někdo z oněch míst utrpení a někdo od nás do nebeského ráje.“

60. Po těchto slovech vzali ctihodní preláti rytíře s sebou na jakousi horu a přikázali mu, aby vzhlédl vzhůru a sdělil jim, jakou barvu má podle něj nebe nad tím místem, kde stojí. Odpověděl jim: „Zdá se mi, že se podobá žhavému zlatu v peci.“ A oni mu řekli: „To, co tu vidíš, je brána do ráje, již do něj od nás vstupují ti, kteří jsou vzati do nebe. Nemělo by ti být tajné, že po celou dobu, kdy zde pobýváme, nás Bůh z nebes jednou denně sytí nebeským pokrmem. Sám

záhy spolu s námi okusíš, jaký je tento pokrm a jak lahodně chutná.“ Sotva domluvili, tu hle, jako by z nebe sestoupil plamen a pokryl celý ten kraj. Vypadal, jako by se rozdělil na jednotlivé paprsky, sestoupil na hlavu onoho rytíře i jeho druhů a vstoupil do něj. V tu chvíli rytíř ucítil v srdci i v těle takovou lahodnou slast, že sotva věděl, zda je živ, či mrtev. To však trvalo jen okamžik. „Toto,“ pravili mu, „je onen pokrm, jímž nás Bůh jednou denně sytí. Avšak těm, kteří byli vzati na nebesa, se ho dostává neustále.“ Rytíř by tam byl rád zůstal, kdyby mu bylo dovoleno těšit se z těchto slastí, avšak po dalších takových potěšeních mu oznámili smutnou zprávu.

61. „Protože jsi, bratře, alespoň zčásti spatřil, co sis spatřit přál, pokoj blažených a utrpení hříšníků, měl by ses teď vrátit stejnou cestou, jakou jsi sem přišel. A jestliže budeš od teď žít střídme a svatě, dostane se ti s jistotou nejen tohoto pokoje, nýbrž i příbytku na nebesích. Sám jsi však viděl, jaká muka na tebe čekají, jestliže, Bůh chraň, budeš žít špatně a svůj život pošpiníš tělesnými svody. Zpět se však vrátíš bezpečně. Neboť hrozeb těch ďáblů, kteří tě zastrášovali, když jsi přicházel, se již vůbec nemusíš bát. Ďáblové se k tobě vůbec neodvážejí přistoupit a budou se bát se ti ukázat. A ani ta muka, která jsi viděl, ti nijak nemohou ublížit.“ Na ta slova začal ohromený rytíř s pláčem a nářkem biskupy poníženež prosit, aby ho nenutili vracet se z míst takové blaženosti k pozemským útrapám. Říkal: „Nechci odsud odejít, protože se velice bojím, abych z lidské slabosti nespáchal něco, co by mi zabránilo se sem vrátit.“ Na to mu oni odpověděli, „Nemůže to být tak, jak žádáš. Protože ten, který stvořil tebe i nás, rozhodne, jak se stane. Jedině on totiž ví, co nás všechny čeká.“

Kapitola X.

Jak rytíř vyšel z Očistce a vydal se do Jeruzaléma
a jak strávil zbytek života

62. Rytíř Owein přijal požehnání, s bolestí v srdci odešel a nadmíru smuten se ubíral zpět stejnou cestou, kudy přišel. Prelátí ho dovedli k bráně ráje, a když jí vyšel, brána se za ním sama zavřela. Odešel

tedy z ráje plný žalu nad ztraceným štěstím a zarmoucený tím, že se musí vrátit k bídě pozemského světa. Šel cestou, jíž přišel, až dorazil k výše zmíněnému paláci, kde ho poprvé napadli ďáblové. Při svém návratu viděl ďáblů, avšak ti, jakmile ho spatřili, se rozprchli do vzduchu, jako by se ho báli. Také místy utrpení prošel bez jakékoli úhony. Když neohroženě dorazil do řečeného paláce, uviděl oněch patnáct mužů, kteří se mu zde předtím ukázali a dali mu rady. Hned se k němu sběhli a vzdávali Bohu díky za to, že mu dal pevnou sílu snášet utrpení. Blahopřáli mu k vítězství a pravili: „Bratře, víme, že jsi mužně přestál muka, zvítězil jsi a očistil ses od všech hříchů. Pohled, jitřenka již světlem ozařuje tvůj domov. Vyjdi tedy co nejrychleji nahoru, neboť jestliže tě opat, až odslouží jitřní mši a přijde s procesím k bráně, nenajde, přestane doufat v tvůj návrat, zavře bránu a vrátí se do kostela.“

Rytíř tedy přijal požehnání, vydal se hned nahoru a vyšel zevnitř právě ve chvíli, kdy opat dorazil k bráně. Ten ho přijal s velikou radostí, vzdával díky Bohu a dovedl ho do kostela. Zde pak rytíř setrval v modlitbách po dobu patnácti dní. Poté si připjal na rameno znak Páně a zbožně se vydal do Svaté země, protože toužil ve svatém rozjímání navštívit hrob Páně a další ctihodná místa. Později, když chvályhodně splnil slib a dokončil svoji pouť, se vydal ke svému pánu, anglickému králi Štěpánovi,²⁷ k jehož dvoru dříve patřil. Chtěl se s ním jako s mužem zkušeným a moudrým poradit, zda má zbytek svého života strávit v svatém duchovním řádu a bojovat za Krále králů.

V té době se stalo, že opat Gervasius z Louthu²⁸ dostal od krále Štěpána pozemek k založení kláštera v Irsku. Poslal mnicha jménem Gilbert spolu s jakýmsi dalšími mnichy k témuž králi, aby od něj to místo²⁹ přijal a aby založil klášter. Gilbert tedy přišel ke králi a ten ho laskavě přivítal. Gilbert si však nadmíru stěžoval, že nezná tamní řeč. Když to král uslyšel, pravil: „Najdu ti s Boží pomocí toho nejlepšího tlumočníka.“ A dal zavolat rytíře Oweina a přikázal mu, aby se vydal s Gilbertem do Irska a zůstal tam s ním. Rytíř na sebe tento rozkaz vzal s radostí a pravil králi: „Rád budu tomu mnichovi sloužit, avšak vy, ó králi, byste měl přijmout s poděkováním mnichy [...]“³⁰ do svého království, protože, jak se vši upřímností tvrdím, neviděl

jsem nikoho, kdo by tak vynikal svatostí, jako muži tohoto řádu.“³¹

Přeplavili se tedy do Irska, založili tam klášter a zůstali tam dva a půl roku. Gilbert se stal klášterním sklepmistrem,³² rytíř však zůstal laikem, světským správcem,³³ který venku sháněl vše potřebné, zbožným pomocníkem a nejvěrnějším tlumočnickem. Nakonec přijal mnišský způsob života a žil svatě a zbožně, jak tentýž Gilbert dosvědčil. Kdykoli byl Gilbert s rytířem o samotě, zvědavě se ho vyptával, jak Očistec vypadá a na podivuhodná muka, která ten rytíř spatřil a sám zakusil. A rytíř, který o Očistci nikdy nemohl slyšet, aniž by propukl v přehořký pláč, začal svému příteli pod slibem mlčenlivosti, a aby ho posílil ve víře, vyprávět, co viděl a slyšel i sám zakusil. A zapřísahal se, že to vše viděl na vlastní oči.

Díky péči a úsilí tohoto mnicha bylo to, co rytíř zažil, sepsáno spolu se zprávami biskupů toho kraje a dalších zbožných lidí, kteří ve jménu spravedlnosti poskytli důkazy pravdy.

Kapitola XI.

Prozkoumání a mnohačetné potvrzení rytířova vyprávění

63. Onen již vícekrát zmíněný Gilbert uvedené vyprávění, jak je často slyšel přímo od toho rytíře, přednášel veřejně a slyšel jsem je také já (Jindřich ze Saltrey).³⁴ Mezi přítomnými byl jednou kdosi, kdo prohlásil, že pochybuje, že se to stalo. A tomu Gilbert odpověděl: „Jsou tací, kteří říkají, že když vstoupili do onoho paláce, upadli do vytržení, a že to vše tedy viděli v duchu. To však ten rytíř rozhodně popírá s tím, že to vše viděl na vlastní oči, a velice pevně trvá na tom, že ta muka zakusil na vlastní kůži. Navíc v klášteře, kde jsem pobýval předtím, jsem já sám a se mnou i mnoho dalších lidí na vlastní oči viděl cosi nikoli nepodobného. Žil tam totiž jakýsi velmi zbožný mnich, jehož svatost nedala spát ďáblům. Když jednou spal spánkem podobným smrti, odnesli jeho fyzické tělo z ložnice, zadržovali ho po tři dny a noci a po celou tu dobu nikdo z ostatních bratrů nevěděl, co se s ním stalo. Třetího dne ho však bratři našli v jeho posteli. Byl na smrt zbičován a ďáblý strašlivě zřízen. Vyznal se mi z toho, že viděl a zakusil strašlivá muka. Žil po té události ještě dalších patnáct

let, ale rány se mu již nikdy nezahojily. Zdály se vždy otevřené a jakoby zcela čerstvé a některé z nich byly až na prst hluboké. Kdykoli tento mnich viděl některého z mladých bratrů, jak se nepřiměřeně směje či raduje nebo se nějak jinak nevhodně chová, říkával: ‚Ach, kdybys věděl, jaký trest je stanoven za tuto slabost, snad bys své nedobré mravy a způsob života změnil k lepšímu.‘ Sám jsem viděl rány toho mnicha a dotkl jsem se jich rukama, a když zemřel, sám jsem ho pohřbil. A proto, kdybych měl o pravdivosti předchozího vyprávění nějaké pochyby, líčení zmíněného tak svatého, zbožného a mně blízkého muže by je zcela vyvrátilo.“ Tolik k tomu Gilbert.

64. Já však (pravil Jindřich ze Saltrey) poté, co jsem to vše slyšel, poradil jsem se dvěma opaty z Irska, abych o té věci získal větší jistotu. Jeden z nich mi potvrdil, že je to všechno pravda, a také dosvědčil, že mnozí, kteří tam vstoupili, se nevrátili.

65. Nedávno jsem mluvil s jistým biskupem jménem Florencián.³⁵ Byl to synovec třetího svatého Patrika,³⁶ druha svatého Malachiáše.³⁷ A ten mi řekl, že Očistec, na který jsem se ho zvědavě vyptával, leží v jeho diecézi. „Jistě, bratře,“ pravil, „je to pravda. To místo leží v mé diecézi a mnozí tam zahynuli, a pokud se snad vrátili, byli nesmírně zmučeni strašným utrpením a na smrt zsinali. Jestliže však poté vedli střídmy a spravedlivý život, byli si jisti, že pro své hříchy již podobným utrpením neprojdou.“³⁸